

Crimea ha servit perquè el Kremlin somiï en glòries pretèrites a costa d'eleva la tensió entre Occident i Rússia com no passava des de la Guerra Freda.

El neotsar Putin

Vladímir Putin ha utilitzat l'annexió de Crimea per mostrar-se al seu poble com el líder d'una nació que torna a ser orgullosa, que fa que Occident s'agenollí per primer cop d'ençà de l'explosió de l'URSS el 1991. Una actitud que, fins a finals de la setmana passada, no implicava riscos seriosos perquè ningú està disposat a jugar-se-la de veres per Crimea, però que podria tenir implicacions de futur molt més greus en funció de com evolucionin els esdeveniments.

Crimea no val una guerra. Putin sabia que les potències occidentals no tenien intenció de respondre seriosament si s'annexionava –tot i que formalment fos a través del referèndum– Crimea. Ni tan sols el govern d'Ucraïna estava disposat a defensar-la. Així ho analitzava Taras Kuzio en un article a les pàgines de la revista nord-americana especialitzada en temes internacionals *Foreign Affairs* el passat 13 de març. Tal com han anat els fets, s'ha demostrat que l'analista l'encertava. Raonava que hi havia tres factors que explicaven la passivitat d'Ucraïna, els quals valen també per entendre la d'Occident.

Primer de tot, la debilitat del poder polític ucraïnès, que no es resoldrà fins les properes eleccions del 25 de maig. El govern interí està presidit i format en part per membres del partit Pàtria liderat per Iúlia Timoixenko –que no és a l'executiu–, ex-primer ministre jutjada i condemnada per corrupció, alliberada pels revoltats. Té com a aliat, i també ocupa ministeris, el partit Svoboda (Llibertat), d'ultradreta. La dreta moderada, l'Aliança Democràtica per a les Reformes, s'ha negat a participar en aquesta coalició, igual que tampoc

en forma part, com és bo d'entendre, el partit del president derrocat, que va ser el guanyador de les eleccions. Tot plegat, un panorama polític molt fràgil.

En segon lloc, continua exposant Kuzio, els ucraïnesos saben que els fervorosos sentiments nacionalistes prorusos de la majoria –60%– de la població de Crimea feia impossible mantenir el territori si no era per la força. O guerra o se'ls deixava marxar, en definitiva. El títol de l'article citat avançava què passaria: “Adéu, Crimea”.

En tercer lloc, cal considerar que bona part de la població ucraïnesa no entenia com a propi aquell territori. “En cas que Crimea s'unís a Rússia [que és el que ha passat una setmana després d'escriure l'anàlisi] molts ucraïnesos en plorarien la pèrdua com un cop a l'autoestima nacional”, però, afegeix, “no es torbarien a reconèixer que han estat alliberats de moltes càrregues associades al territori”. Diu que amb l'annexió, el govern de Kíev s'estalviarà els “enormes subsidis per a l'agricultura o per apuntalar el sector turístic en crisi” que dedicava a la zona, i per un altre costat s'alliberarà tant de la flota russa de Sebastopol, font de maldecaps polítics continus, com “de la necessitat de considerar [políticament] el sentiment prorús” existent a Crimea i, per tant, “podria seguir més fàcilment polítiques proeuropees”. Per tot plegat, conclou Kuzio, Ucraïna oferirà “una mica de resistència diplomàtica, encara que només per salvar la cara”, però “amb el temps els ucraïnesos probablement agrairan a Putin que els hagi” alliberat del territori i d'aquesta manera a la pràctica “els obri el camí perquè s'uneixin a la Unió Europea i, finalment, a l'OTAN”.

Ara bé, l'analista alerta d'un perill que, aquest sí, podria significar una escalada

El president rus es presenta al seu poble com

militar amb conseqüències generals molt greus. “Seria una errada confondre” l'actitud cap a Crimea del govern de Kíev amb la seva política “cap als territoris de l'est” del país. Adverteix que en cas d'una agressió russa a aquestes zones, el govern d'Ucraïna no ho toleraria. “A pesar que tenen una població de parla russa considerable, els ucraïnesos pensen en aquestes regions com a part integrant del país, tant històricament com culturalment. La majoria [en] sentiria la pèrdua (...) com una amenaça a la independència d'Ucraïna” i per tant es defensarien per tots els mitjans, la qual cosa iniciaria una espiral molt perillosa a la qual inevitablement la Unió i els Estats Units es veurien arrossegats.

El neotsar Putin. Però mentre no s'arribi a aquest extrem, el president rus se n'haurà sortit. Perquè s'ha reforçat internament molt. Dimarts de la

una mena de nou tsar que vol recuperar l'orgull de l'imperi o dels temps de l'URSS.

setmana passada presentava davant del Parlament l'annexió de Crimea com "la reunificació". En to solemne s'adreçava a tots els diputats demanant que votessin "amb el cor" les dues lleis que encaixaven la nova república a la Federació Russa. Quan acabà el discurs, la pràctica totalitat dels parlamentaris l'aplaudiren amb entusiasme en una sentida demostració d'orgull nacional. Era el bateig formal de la nova potència russa. La que ha agenollat els Estats Units i la Unió Europa. La que ha creat Vladímir Putin, el neotsar.

Segons explicava el 18 de març l'editor a Rússia de la BBC, Artyom Liss, "el que està cercant el mandatari rus amb tot aquest desplegament de retòrica nostàlgica postsoviètica no és altra cosa que connectar amb el públic rus, amb els seus votants". Una estratègia que pareix que li està sortint la mar de bé. La primera passa d'aquest disseny polític foren

els Jocs Olímpics d'hivern. Segons la ràdio i televisió pública britànica "si Sotxi va ser l'aposta a llarg termini de Putin per enfortir la seva imatge, la situació de Crimea li ha resultat molt més efectiva" a curt termini. Les enquestes asseguren que el suport popular al president no para de créixer. El novembre passat aprovava la seva gestió el 61% dels enquestats. Aquest març, amb l'afer de Crimea, el 72%. "És la primera vegada des que comença el seu nou mandat el 2012 que torna superar el 70%, viu una altra primavera" política, valora la cadena de Londres.

No són només aquests sondejos d'opinió. Putin s'alimenta d'una onada de nacionalisme rus antioccidental que recorre actualment el país, i que ell mateix impulsa. El dissabte abans del referèndum a Crimea, Moscou va viure una manifestació de gran concurrència de joves –i no tan joves– vestits de roig,

portant banderes roges, en formació d'ordre tancat a l'estil militar, per donar suport al Kremlin i a l'exèrcit rus. Talment semblava una desfilada de l'1 de Maig dels temps soviètics. Però sense tancs, míssils ni armes de cap tipus. Evidentment no es tractava de res improvisat. Era part de la posada en escena que Putin està desplegant. La de la recuperació de l'orgull de potència mundial. Cosa que persegueix des de fa molt de temps. Ara ressonen les seves paraules expressades el 26 d'abril de 2005 davant del Parlament: "La desaparició de l'URSS va ser la més gran catàstrofe geopolítica del segle XX", i "per al poble rus" fou "un verdader drama que es va traduir en desenes de milions dels nostres compatriotes que es quedaren fora del nostre territori". Vol recuperar l'esplendor dels anys del poder soviètic. I Crimea li ha vingut de perles per dir al seu poble que ho està assolint.

Els missatges en aquest sentit no paren. El diumenge del referèndum, contava la BBC, a la televisió russa Canal 1, coneguda per ensucrar el Kremlin tant com pot i més, un presentador es referia al que estava passant a Crimea, amb una gran pantalla de fons on es veia una explosió nuclear, i com qui no volia la cosa acabava dient: "Rússia és l'únic país del món amb capacitat per convertir els Estats Units en radioactius".

Alemanya. També és cert, però, que rere la retòrica del retorn a les glòries dels temps soviètics hi ha un Putin molt més pragmàtic. És conscient que Occident i especialment la seva aliada econòmica Alemanya no poden deixar-lo provocar una escalada de tensió a la regió sense fer res, com fins ara.

Rússia manté moltes relacions empresarials amb Alemanya. I té tant d'interès com el govern germànic que no s'alteri la situació. Segons publicava el setmanari *Der Spiegel*, a l'edició amb data de 17 de març, el 2013 els dos països "tingueren intercanvis de mercaderies per un valor aproximat als 77 mil milions d'euros". Els alemanys importen principalment petroli i gas natural, mentre que exporten a Rússia "productes d'enginyeria mecànica, medicines, trens i automòbils". Més de 6.000 empreses alemanyes fan negocis a Rússia. La interdependència és molt gran, diu el setmanari, perquè per exemple mentre que els teutons necessi-

La signatura de l'annexió de Crimea a la Federació Russa ha estat explicada a Moscou com la "reunificació nacional".

ten les matèries primeres que importen, els russos no podrien refinar el petroli sense els productes químics germànics. Angela Merkel i Putin, en fi, estan l'una a les mans de l'altre.

D'aquí que la relació entre ambdós governs sigui essencial per saber com es desenvoluparà la crisi internacional. La presidenta de l'executiu teutó es mostra dura amb el rus, però alhora intenta mantenir el conflicte dins de marges estrictament verbals. És significatiu que el passat dia 18 el ministre d'Estrangers francès, Laurent Fabius, anunciés als periodistes que "Rússia ha estat exclosa" del G-8 –el grup dels vuit països més industrialitzats del món, la cimera del qual s'ha de celebrar a Sotxi el proper mes de juny, si no la suspenen per raó de la tensió existent– i poques hores després Merkel ho desmentís rotundament. No cal ni dir qui va tenir raó.

El govern alemany, segons *Der Spiegel*, segueix una estratègia modulada.

Primer va voler parlar discretament amb el Kremlin per evitar el que ja ha passat i, si fracassava com ha estat el cas, en segon terme ha passat a mostrar més duresa política però evitant càstigs econòmics, per no provocar mals més grans. És la fase actual, o si més no en la qual es trobava la crisi a finals de la setmana passada. El setmanari germànic assegura que Merkel sap que ha de mostrar-se inflexible políticament però alhora és conscient que és el seu país el que té més a perdre si no aconsegueix alleugerir la tensió. No debades *Der Spiegel* calcula en uns 300.000 llocs de treball els que es podrien perdre a Alemanya si esclatés una guerra econòmica amb Rússia.

Val a dir que és fàcil imaginar que no seria només el país de Merkel el que rebria. Basta pensar en les empreses de tots els països de la Unió i dels Estats Units que hi tenen interessos directes, a Rússia. Respecte a això, un senador del partit de Putin, Rússia Unida, ja

ha dit que si hi ha sancions per part d'Occident, es congelaran els comptes bancaris de les empreses estrangeres i algunes es podrien nacionalitzar.

La guerra econòmica és una possibilitat que comença a preocupar. A través de les pàgines del setmanari germànic citat, Klaus Mangold, president del servei d'assessoria financera de Rotschild Deutschland, deia que "seria un greu error que Occident comencés una escalada [de tensió] rere del referèndum de Crimea (...) les sancions són un enfocament equivocat".

A Alemanya és on més temor hi ha. Però només basta considerar el gran creixement del nombre de turistes russos que arriben als Països Catalans per imaginar que les conseqüències econòmiques dolentes en cas d'un escalada seriosa del conflicte no sols les rebria el país teutó.

Miquel Payeras